

Železničarji se odločili za oklic splošne stavke

**Pogajanja z reprezentanti kompanij se razbila.
Nobenega izgleda za dosego sporazuma**

Chicago, 28. apr.—Splošna železniška stavka, v kateri bo prizadetih 132 železnic, se obeta. J. P. Shields, besednik treh železniških bratovščin, je naznanil, da so se pogajanja z železniškimi kompanijami razbila. Datum oklica stavke bo določen danes.

Poskusi za dosego sporazuma so se izjalovili na seji voditeljev bratovščin in reprezentanti železnic. Bratovščine zahtevajo zvišanje plače za 30 odstotkov in revizijo 25 delovnih pravil in regulacij. Kompanije so predlagale ustanovitev posebnega odbora, ki naj bi študiral in ugotovil dejstva, ponudile zvišanje plače za 15 in pol centa na uro in se izrekle za revizijo 15 pravil.

Seja, ki se je vršila sinoči, je bila tretja, toda prinesla ni nobenega rezultata. Pogajanja so bila zaključena. Voditelji bratovščin so prej naznanili, da bo stavka oklicana, ako ne bo dosežen sporazum.

Spor, ki se je pričel pred šestimi meseci, ni bil izravnán na sejah med voditelji bratovščin in reprezentanti kompanij. Bratovščine strojevodij, kurjačev in kretničarjev so predložile kompanijam zahtevo za zvišanje plače in revizijo delovnih pravil ter regulacij v oktobru lanskega leta. Ko so kompanije za-

vrnile zahtevo, so se začela pogajanja na splošni podlagi, katere so se sinoči razbila.

Uprave železnic so podale izjavo po seji, ki je bila zaključena sinoči, "da so bile vse remédure, katere vključuje železniški zakon, izčrpane. Člani bratovščin so že glasovali glede stavke in se lahko legalno okliče, ker je ohlajevalna doba 30 dni potekla v torek."

Besedniki železniških kompanij so izjavili, da so voditelji bratovščin zavrnili vsa priporočila članov posebnega odbora, katerega je imenoval predsednik Truman.

Banke v Jeruzalemu zapirajo vrata

**Egipt zanika
invazijo Palestine**

Jeruzalem, Palestina, 28. apr. Banke in trgovine zapirajo vrata, telefonske in telegrafске komunikacije so ovirane, kaos pa se je povečal v Jeruzalemu. Evakuacija britskih civilistov je v teku, žene in otroci Arabcev pa beže iz vasi v okolici Jeruzalema.

Oboroženi židje in Arabci dominirajo ceste. Arabci so ustrelili dva Angleža včeraj, ker nista hitro predložila identifikacijskih listin.

Arabski trgovci so zapečatili svoje trgovine s cementom in kamnom. Bogati Arabci pošiljajo svoje žene in otroke na varno. Mestna vlada se razkrajja in zveza med arabskimi in židovskimi predeli je pretrgana. Poštna uprava je, da se izogne konfuziji, plačala svoje uslužbenke, ki so pustili delo in šli domov. Obeta se velika zmešnjava 15. maja, ko se bo Velika Britanija odpovedala mandatu v Palestini.

Vest iz arabskega vira pravi, da je egiptski oklopna divizija invadirala južno Palestino. Egiptski uradniki v Kairu so vest zanikali.

Besednik židovske agenture je dejal, da je transjordanski par-

Korejci na Japon- skem se upirajo

**Ameriška vojaška
policija aretirala
učitelje**

Kobe, Japonska, 28. apr.—Sai Yakon, besednik Korejcev, je naznanil, da se bo odpor proti japonskim šolskim zakonom in zapiranju separatnih korejskih šol nadaljeval. Dostavil je, ko je načelnik policijske sile v Tokiju naznanil, da bo podvzel drastične korake proti demonstrantom, da bodo Korejci dosegli svoj namen brez uporabljanja sile.

Poveljstvo ameriške okupacijske sile poroča, da sta bila dva Korejca ubita, pet pa ranjenih v izgreduh v Osaki. Ameriška vojaška policija je bila poslana v akcijo in v nekaj urah je razpršila izgredujke.

Ameriška vojaška policija je aretirala 15 korejskih učiteljev v Osaki. Prej je bilo aretiranih čez tisoč Korejcev in nekaj japonskih levitčarjev, ki so se udeležili demonstracij v znak protesta proti obveznemu šolskemu pouku v japonskem jeziku v korejskih šolah. Nekateri aretiranci so bili izpuščeni iz ječe, drugi pa bodo postavljeni pred sodišče in kaznovani.

Ameriški general Robert L. Eichelberger je prepovedal demonstracije v japonskih mestih. Dejaj, da je situacija pod kontrolo enot osme ameriške armade in vojaške policije. V Osaki je 10.000 Korejcev demonstriralo pred poslopjem, v katerem je urad japonskega prefekta. Demonstrante so razpršili ameriški vojaški policaji s sodelovanjem japonske policije.

Sforza kandidat za predsednika Italije

Rim, 28. apr.—Carlo Sforza, zunanji minister v vladi premijera Alcida de Gasperija, se omeja v listih kot vodilni kandidat za predsednika italijanske republike. Sedanjí predsednik je Enrico de Nicola. On je bil izvoljen za predsednika, ko je Italija postala republika. Novega predsednika bodo izvolili člani parlamenta.

lament pristal na zahtevo kralja Abdullaha, da njegova legija invadira Palestino in odredi se splošna mobilizacija. Poročilo iz Damaska pravi, da je legija že zasedla Jeriho, mesto ob Mrtvem morju.

Domače vesti

Nov grob v Penni
Strabane, Pa.—Dne 23. aprila je po daljšem bolehanju umrl John Oklešen, star 68 let, doma iz Podgrada, fara Prečna, v Ameriki 43 let, član društva 138 SNPJ. Tukaj zapuša žena, tri sinove, dva brata in dve sestri, v starem kraju pa tudi sestro.

Nova grobova v Minneotli
Ely, Minn.—Franka Urbasa je našla njegova žena mrtvega v garaži s prestreljeno glavo. Star je bil 45 let, rojen v starem kraju. Poleg žene zapuša sina in hčer, mater in brata ter dve sestri. Bil je član ABZ.

Duluth, Minn.—Po dolgi bolezni je umrla Anna Shuster, rojena Mestnik, stara 39 let. Tukaj zapuša moža, sina in hčer, v Clevelandu poročeno hčer, v Randallu, O., pa starše, tri brate in dve sestri. Truplo je bilo prepeljano v Cleveland.

Is Clevelanda
Cleveland.—Zadnjo soboto je v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju prišlo do velike tragedije, ko je hišnik Jože Retar streljal na domovega tajnika Johna Tavcharja, nakar si je vzel življenje s par krogli. Tavcharja je samo lahko ranil in je doma v zdravniški oskrbi. Do tragedije je prišlo radi nesoglasja med tajnikom in oskrbnikom. Pokojni Retar je bil rojen v Jastrebniku pri Litiji. V Ameriki 43 let, član društva 28 SNPJ in ABZ. Zapuša ženo in devet otrok, od katerih je sin Frank pri vojakih na Japon-skem.—V bolnišnici je umrl Bartol Breviar iz Madisona, O., samski, star 59 let, doma iz Brezja, fara Censcenik, Gorenjsko, v Ameriki 35 let, član društva 126 SNPJ in KSKJ. Tukaj ne zapuša sorodnikov, v starem kraju pa dva brata in dve sestri.—V bolnišnici v Genevi, 67, je umrl Anton Boldan, star 67 let, doma iz Gradenc pri Hinjah, Dolenjsko, v Ameriki 50 let. Tukaj zapuša ženo, pet poročenih hčer, vnuke in pravnuke in tri brate, v starem kraju pa tri sestre. V Genevi je imel majhno farmo.—Iz Francije, kjer je padel 27. junija 1944, so bili pripeljani zemeljski ostanki Sgt. Roberta C. Levca, rojen v Clevelandu in ob smrti star 22 let. Zapuša starše, sestro in več drugih sorodnikov. — Pri družini Sutton Gorod so se oglasile rojenice in pustile drugorojenko. Mati je iz znane družine Joseph Zele.

**Tajni razgovori
v Washingtonu**
Washington, D. C., 28. apr.—Državni tajnik George C. Marshall je imel tajni razgovor s senatorjem Vandenbergom, pravi poročilo. Doznava se, da se je nanašal na revizijo čarterja Združenih narodov. Konferenca sta se udeležila tudi državni podtajnik Robert A. Lovett in John F. Dulles, član ameriške delegacije pri Združenih narodih. Marshall je dejal, da so bile predmet razgovorov resolucije, ki so bile predložene senatnemu odseku za zunanje zadeve. Resolucije zahtevajo revizijo čarterja Združenih narodov.

**Sprejetje predloga je udarec
ameriški ekonomski politiki**
Ameriški delegat William D. Pawley je dejal, da je predlog v konfliktu s čarterjem, ki je bil

**Argentina zmagala
na konferenci**
Bogoota, Colombija, 28. apr.—Argentinska delegacija je zmagala na konferenci reprezentantov 21 ameriških republik. Njen predlog, da latinske republike imajo pravico do sklepanja prednostnih trgovinskih in carinskih dogovorov, je bil sprejet.

**Ameriška ekonomska
politika zavržena**
Praga, Čehoslovakija, 28. apr.—Bolgarski premier Jurij Dimitrov je zapustil Prago in se vrnil v Sofijo. Pred odhodom je podpisal dvajsetletno pogodbo prijateljstva in vzajemne pomoči s Čehoslovakijo.

**Bolgarski premier
odpotoval domov**
Praga, Čehoslovakija, 28. apr.—Bolgarski premier Jurij Dimitrov je zapustil Prago in se vrnil v Sofijo. Pred odhodom je podpisal dvajsetletno pogodbo prijateljstva in vzajemne pomoči s Čehoslovakijo.

**RUSKI VODITELJI NE GOVORE
O VOJNI, PRAVI REPORTER**

New York, 28. apr.—Ameriški reporter Robert Magidoff, ki je bil izgnan iz Moskve, je dejal, da ruski voditelji ne govorijo o vojni in ne verjamejo, da bo izbruhnila. Ljudstvo tudi ne govori o vojni in se ne razburja. Magidoff je bil pozvan, naj zapusti Moskvo, ko ga je Cecilia Nelson, njegova tajnica, obdolžila, da je špijon. Obdolžitev so objavile izvestja, glasilu sovjetske vlade. Magidoff je bil v Moskvi reporter National Broadcasting Co. in McGraw-Hill World News.

**Socialisti za združitev
evropskih držav**
Pariz, 28. apr.—Socialistični kongres, katerega so se udeležili delegati iz štirinajstih držav, se je izrekel za združitev evropskih držav v interesu svetovnega mira. Zadevna resolucija je bila sprejeta. Kongres je naglasil, da naj skušajo socialisti pretvoriti evropsko ekonomsko organizacijo v svet svobodne Evrope. Federalna organizacija Evrope naj bi držala vrata odprta Rusiji in drugim državam v vzhodni Evropi. Sprejet je bil predlog za ustanovitev biroja mednarodne socialistične propagande v Parizu.

Wallace oplazil uradnike univerze

**Obdolžil jih je
kršenja akadem-
ske svobode**

Moline, Ill., 28. apr.—Henry A. Wallace, kandidat za predsednika Združenih držav, je udaril po uradnikih univerze Northwest-ern, ker so nastopili proti Curtisu MacDougallu, profesorju žurnalizma, in ga prisilili, da se je odpovedal kot kandidat za zveznega senatorja na listi progresivne stranke. Uradnike je obdolžil kršenja akademske svobode.

Wallace je pozneje na shodu svojih pristašev dejal, da se pravica svobodnega izražanja zatira v Ameriki. "Dočim militaristi, politiki in časopisi strašijo ameriško ljudstvo s komunizmom," je dejal, "luči svobode ugašajo doma. Na delu so močne sile, ki hočejo pretvoriti Ameriko v policijsko državo."

Militaristi, politiki in časopisi se poslužujejo Hitlerjevih, Mussolinijevih in Francovih metod v podžiganju vojne histerije. Dvostrankarska ameriška zunanja politika podpira reakcijo v Grčiji, latinski Ameriki in na Kitajskem. Tretja politična stranka je edina sila, ki podpira demokracijo doma in v drugih državah.

Chicago, 28. apr.—Progresivna stranka v okraju Cook je izbrala trinajst kandidatov za kongresnike in državne poslance. Voditelji stranke so naklonjeni dr. A. H. Lybyeru, bivšemu profesorju zgodovine na državni univerzi, kot kandidatu za zveznega senatorja. On naj bi nasledil profesorja Curtisa MacDougalla, ki se je odpovedal kandidaturi.

Argentina zmagala na konferenci

**Ameriška ekonomska
politika zavržena**

Bogoota, Colombija, 28. apr.—Argentinska delegacija je zmagala na konferenci reprezentantov 21 ameriških republik. Njen predlog, da latinske republike imajo pravico do sklepanja prednostnih trgovinskih in carinskih dogovorov, je bil sprejet.

**Sprejetje predloga je udarec
ameriški ekonomski politiki**
Ameriški delegat William D. Pawley je dejal, da je predlog v konfliktu s čarterjem, ki je bil

Ruski general Aleksandrov naznanil nove regulacije

**Kontrola letalskega prometa med Berlinom in
zapadno Nemčijo poostrena**

Berlin, 28. apr.—General Gregorij Aleksandrov, šef ruskega letalskega štaba v Nemčiji, je naznanil, da bo uveljavil nove regulacije in poostрил kontrolo letalskega prometa med Berlinom in zapadno Nemčijo, ki je pod okupacijo ameriških, britskih in francoskih čet. Dostavil je, da bo regulacije odobril maršal Vasilij D. Sokolovski, ruski vojaški guverner.

Aleksander je dejal, da je večja disciplina letalskega prometa potrebna nad koridorjem v zraku med Berlinom in zapadno Nemčijo, ker se je povečal. Prvotna varnostna pravila niso bila odobrena na seji članov zavezniškega sveta za kontrolo Nemčije. Rusija bo skrbela, da bodo življenja njenih letalcev zaščitena.

Ameriški uradniki so obdolžili Ruse, da hočejo diskreditirati upravo varnostnega centra v Berlinu, ki je bil ustanovljen pred dvema letoma. V njegovo področje spada kontrola letalskega prometa. V upravi so reprezentanti Amerike, Rusije, Velike Britanije in Francije.

General Lucius D. Clay, ameriški vojaški guverner, je dejal, da bo vzdrževal letalski promet

franska vlada lobila zaupnico

Teheran, Iran, 28. apr.—Vlada premijera Ibrahima Hakima je dobila zaupnico v parlamentu. Za zaupnico je glasovalo 67 poslancev, trije proti, 19 poslancev pa se je vzdržalo glasovanja.

Bolgarski premier odpotoval domov

Praga, Čehoslovakija, 28. apr.—Bolgarski premier Jurij Dimitrov je zapustil Prago in se vrnil v Sofijo. Pred odhodom je podpisal dvajsetletno pogodbo prijateljstva in vzajemne pomoči s Čehoslovakijo.

osvojen na konferenci v Havani, Kuba. Argentina ni hotela podpisati tega čarterja.

Pawley je naznanil, da bo po novno predložil konferenci ameriški ekonomski program. On ima oporo samo pri delegatih Brazilijske, Kube, Urugvaja in dominikanske republike.

RUSKI VODITELJI NE GOVORE O VOJNI, PRAVI REPORTER

New York, 28. apr.—Ameriški reporter Robert Magidoff, ki je bil izgnan iz Moskve, je dejal, da ruski voditelji ne govorijo o vojni in ne verjamejo, da bo izbruhnila. Ljudstvo tudi ne govori o vojni in se ne razburja. Magidoff je bil pozvan, naj zapusti Moskvo, ko ga je Cecilia Nelson, njegova tajnica, obdolžila, da je špijon. Obdolžitev so objavile izvestja, glasilu sovjetske vlade. Magidoff je bil v Moskvi reporter National Broadcasting Co. in McGraw-Hill World News.

Britske čete naj ostanejo v Palestini

Washington, D. C., 28. apr.—Državni podtajnik Robert Lovett je razkril, da je ameriška vlada svetovala Veliki Britaniji, naj drži svoje čete v Palestini. Velika Britanija se bo odpovedala mandatu nad Palestino 15. maja, nakar bo sledila evakuacija čet. Mandat je dobila od stare lige narodov pred 25 leti. Zadnje britske čete bodo zapustile Palestino v avgustu, ako se ne bo vlada premislila. Lovett je naznanil, da se reprezentanti ameriške in britske vlade posvetujejo o situaciji v Palestini.

v koridorju nad sovjetsko okupacijsko cono med Berlinom in zapadno Nemčijo.

Ameriški polkovnik Clyde Tirox je bil odstavljen kot član uprave varnostnega sveta v Berlinu, ker je zavračeval objavljanje niformacij o prihodih ameriških letal v Berlin. Naznanilo pravi, da je bil prestavljen v Monakovo.

Ruske vojaške oblasti zahtevajo, da morajo zapadne države poročati 24 ur vnaprej o poletih letal iz zapadne Nemčije v Berlin. Prej je bila objavljena vest, da je veliko število ameriških leteljih trdnjav dospelo v zapadno Nemčijo.

Izgleda ni, da se bodo člani zavezniškega sveta za kontrolo Nemčije ponovno sestali na seji. Zadnja seja je bila pred tremi tedni.

Obsodba voditeljev kmečke zveze

**Telegram poslan
predsedniku
varnostnega sveta**

New York.—Ameriški slovan-ski kongres je obsojil voditelje mednarodne kmečke zveze, ker so pozvali varnostni svet Združenih narodov, naj se izreče v preiskavo sovjetske "agresije" v njihovih državah. Kongres je poslal telegram Alphonzu Lopezu, predsedniku sveta. Glasil se je:

"Takozvani izgnani voditelji mednarodne kmečke zveze so predložili spomenico Združenim narodom s pozivom, naj varnostni svet preišče sovjetsko agresijo v Bolgariji, Jugoslaviji, Rumuniji, Albaniji, na Poljskem in Ogrskem. Ta čin s strani teh voditeljev, katere so zavrgla njihova lastna ljudstva in so našli zavetje in oporo v Washingtonu, je poskus za povečanje vojne histerije in napetosti v odnosih med našo deželo, Sovjetsko unijo in državami v vzhodni Evropi.

Dvoma ni, da bodo ljudstva v vzhodni Evropi vzela spomenico na znanje kot provokacijo in poskus oviranja rekonstrukcije. Ljudstva so ponosna na sodelovanje s svojimi vladam. V industrijskih in zemljiških reformah ter v vzgojnih prilikah vidijo napredek in izboljšanje nad stari redom. Rekonstrukcijski programi se uspešno izvajajo kljub potežkam in oviram. Nobena akcija s strani varnostnega sveta ali druge mednarodne organizacije jih ne bo zavedla s poti, po kateri korakajo z namenom dosega določenih ciljev. Programne svoje rehabilitacije ne smatrajo za sovjetsko agresijo, temveč za socialne spremembe, ki bi morale biti že davno uveljavljene.

Ako hoče varnostni svet ohraniti in vzdrževati svoje dostojanstvo, naj ignorira provokacijske čine bankrotiranih politikov kot so poljski Stanislaw Mikolajczyk, bolgarski Jurij Dimitrov, ogrski Ferenc Nagy, hrvaški Vladko Maček in njihovi zadnji čehoslovovski rekruti. Dolžnost varnostnega sveta in Združenih narodov so prizadevanja in konstruktivne akcije, ki naj bi zagotovile mir in pospeševale prijateljstvo med ljudstvi vsega sveta."

Telegram so v imenu Ameriškega slovan-skega kongresa podpisali Leo Krzycki, Zlatko Baloković in George Pirinsky.

Napad na demon- strante v Milanu

**Partizani proslavili
triletnico osvoboditve**

Milan, Italija, 28. apr.—Policija, oborožena s puškami in streljivom, je napadla demonstrante na trgu pred katedralo. Demonstracije so bile največje po splošnih volitvah.

Okrog 25.000 partizanov pod vodstvom komunistov se je udeležilo demonstracij kljub prepovedi. Proslavljali so tretjo obletnico osvoboditve Italije od Nemčije.

Policija jih je napadla, ko so začeli korakati proti glavnemu trgu. S stranskih ulic so pridrevli oklopni avtomobili. Policija je oddala več streljav v zrak, potem pa napadli demonstrante s krogli.

Ena kolona partizanov je porušila policijsko barikado in dospela na glavni trg. Prej se je vršil shod na dvorišču pred gradom Sforzescom. Govoril je komunist Luigi Longo.

"Danes smo se dvignili kot en mož in brez dovoljenja oblasti," je dejal Longo. "Branili se bomo in borili se za svobodo. Naš namen sedaj je počastitev spomina onih partizanov, ki so padli v bitkah za osvoboditev Italije."

Policija je streljala na voz cestne železnice, toda nobena oseba ni bila ranjena. Deževni naliv je ohladil demonstrante in jih pognal pod streho. Eden policaja je bil ubit v teku demonstracij, tri osebe pa so bile ranjene.

Glasovanje o oklicu stavke avtnih delavcev

Detroit, Mich., 28. apr.—Delegati unije združenih avtnih delavcev CIO so se soglasno izrekli za glasovanje o oklicu stavke proti korporaciji General Motors. Unija je sedaj udeležena v pogajanjih s korporacijo. Zahteva zvišanje plače za 30 centov na uro in druge koncesije.

ARABSKA LIGA ZAPRETILO Z VOJNO PROTI ŽIDOM

Damask, Sirija, 28. apr.—Miru v Palestini ne bo, ako ne bo organizacija Združenih narodov storila korakov za preprečenje ustanovitve židovske države, ko se bo Velika Britanija odpovedala mandatu 15. maja in potem odpoklicala svoje čete iz Palestine.

Grožnja, da se bo pričela splošna vojna proti židom v Palestini, je izrekel Abdur Rahman Azzam, tajnik Arabske lige. Velika Britanija je dobila mandat nad Palestino od stare Lige narodov pred 25 leti.

Bitke med Arabci in židi so izbruhnile, ko je bil na zborovanju generalne skupščine Združenih narodov 29. novembra sprejet načrt glede razdelitve Palestine na dve državi. Amerika, ki je glasovala za načrt na zborovanju skupščine, je pred nekaj tedni revidirala svoje stališče. Predlagala je, naj Palestina pride pod poverjenstvo Združenih narodov.

"Arabi raje vidijo Palestino raztrgano na kose v ognju in krvi kot pa razdeljeno na dve

državi," je rekel Azzam. Njegova izjava dokazuje, da so strasti med Arabci razpaljene.

V Damasku je bilo objavljeno naznanilo, da bo Jamal Hussein, tajnik vrhovnega arabskega odbora za Palestino, odpotoval v New York. On bo načelnik arabske delegacije na zborovanju generalne skupščine Združenih narodov.

Azzam je komentiral sedanjo situacijo v Palestini "To ni vojna, temveč revolucija," je dejal. "Vsi Arabci se bodo oborožili in se borili proti sovražnikom na vseh frontah. Vse ceste, ki vodijo v židovske pokrajine, bodo blokirane. Židje ne bodo imeli mira v Palestini. Bitke med Arabci in židi se bodo poostrele in vsa Palestina bo v plamenih."

Arabi niso zadovoljni z ameriškim predlogom, da pride Palestina pod poverjenstvo Združenih narodov. Poudarili so, da se bodo prav tako odločno borili proti poverjenstvu kot proti razdelitvi Palestine na dve državi.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Marobina na Zdravne drave (even Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$4.00 na pol leta, \$2.00 na četrti leta; na Chicago in okolico Cook Co., \$2.00 na leto, \$4.75 na pol leta; na inosestivo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.00 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Come along to the Chicago office—Kotopisni dopisi in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi članov vsehino (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Nadler na vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Nekaj o naših
aktivnostih

Chicago, Ill.—Poslednje čase smo članice krožka Progresivnih Slovencev precej zaposlene. Na zadnji seji, ki je bila dobro obiskana, je bila razstava nekaterih ročnih del, ki so bila nekaj posebnega. Škoda, da nismo imele več časa za razstavljena dela bolj natančno pregledati. Če bi bile prej vedele, da se bodo naše ženske tako številno odzvale z njihovimi deli, bi bile razstavo priredile na soboto ali nedeljo popoldne.

Omeniti moram, da je naš krožek izvolil dve delegatki za državno konvencijo nove progresivne stranke, katere se je vršila 10. in 11. aprila v tem mestu. Za omenjeno zastopstvo je bila izvoljena podpisana in sestra Gloria Bohine.

Na zadnji seji smo tudi zopet sprejeli nadaljnjih pet novih članic, kar pomeni, da naš krožek dobro napreduje. Prihodnje jesen pa nameravamo imeti večjo priredbo in če bo le mogoče z igrjo "Svet brez sovraštva", katere dobiček bi porabile za bolnišniška oblačila bolnih jugoslovanskih otrok, ki so po bolnišnicah.

Dne 16. maja se bo vršila v mestu Clevelandu konvencija naše organizacije Progresivnih Slovencev, za katero je naš krožek izvolil dve delegatki, in sicer aktivno in delavno sestro Mary Andres, tu rojeno Slovenko, in pa mojo malenkost.

Z velikim zadovoljstvom moram poročati, da se je mnogo naših članic udeležilo političnega shoda v Chicago Stadiumu v soboto, 10. aprila, na katerem je bil glavni govornik Henry Wallace. Tudi Glen Taylor, podpredsedniški kandidat, je dobro povedal. Wallace se je na konvenciji progresivne stranke za Illinois izrazil, da je bil že na mnogih shodih, toda tako veličastnega in discipliniranega shoda novega političnega gibanja še ni videl, kot je bil baš v Chicagu. Jaz sem si le želela, da nas bi vsa Amerika videla in tudi slišala naše navdušenje, ploskanje in odobravanje moža, ki nam dobro želi ter hoče odvrniti vojno, katere nas lahko vse ugonobijo. Dasi je bila vstopnina od 60c do \$3.00 za osebo, je bil prostor zaseden in mnogo jih je moralo oditi, ker ni bilo prostora zanje. Poleg vstopnine se je pa tudi nabralo s kolektu vsoto okrog štirideset tisoč dolarjev, kar znači, da se ljudstvo strinja z izjavami Wallacea. Ampak s tem shodom še ni za nas vse končano! Podvzati se moramo tudi ženske v kampanji za novo progresivno gibanje, da pridobimo Wallaceu in novi stranki čim več glasov. Le pomislimo, koliko so ženske poleg moža pretrpele v zadnji vojni, zato je treba da sedaj, dokler je še čas, tudi me dvigne mo glas protesta proti vojnim hujskačem. Tiste, ki se navdušujejo za vojno, bi bilo treba poslati v prve jarkne na bojnih poljanah, pa bi bili kaj kmalu odpravljene te bolezni.

Naša prihodnja seja, ki se bo vršila dne 5. maja, bo posvečena materam. Program bo priredila Ann Sannaman z mladinskim krožkom SNPJ. Vabljeni ste vse članice na omenjeno sejo. Na junijsko sejo smo pa povabile mrs. Pearce, katere je lansko poletje prepotovala velik del Evrope in Rusije, in nam bo zopet kaj zanimivega povedala. Mrs. Pearce je zastopnica svetovne Federacije demokratičnih žena, katerih naloga je delati za združenje prejeti okrog sedem in pol milijona glasov. Pri teh volitvah so desničarski socialisti (saragatovci) dobili 1,860,528 glasov ali 7.1%. Nitijev narodni blok jih je prejel 1,100,146, monarhisti 729,987, republikanci 650,413, socialno gibanje (fašisti) 525,408, vse ostale stranke pa 618,644 glasov.

Ljudska fronta je torej še sila, s katero bo italijanska reakcija morala računati. DeGasperijeva stranka bo v nižji zbornici sicer imela večino poslancev (307 izmed 574), v senatu pa bo odvisna od saragatovcev ali pa od drugih desničarskih strank. Zda bo veliko odvisno od tega, kaj stori nova DeGasperijeva vlada. V Italiji je na eni strani namreč velikansko razkošje, na drugi strani pa taka beda in revščina, kakršne ne pozna nobena druga evropska država z možno izjemo Španije. Ako DeGasperijeva vlada ne bo uvedla potrebnih reform, agrarnih in drugih, tedaj se bo v Italiji še šopiril komunizem in "koomunizem".

Člani krajevne unije 1227 United Electrical Radio & Machine Workers CIO pogosto izrabljajo opoldanski odmor za izobraževalno uro. Slika jih kaže, ko poslušajo predavanje in gledajo filmske slike o stanovanjskem problemu dežela. Vgojne filme izdeluje podjetje Current History Film v New Yorku za predvajanje na uljskih sejah.

John L. Lewis je bil zopet kaznovan, ker se bori za mejnarje. Ta slika je bila sneta, ko je šel s sodišča v Washingtonu v spremstvu odvjetnika Earla Houcka.

Na delu za svobodo
tiska in SANS

St. Louis, Mo.—Zgodaj zjutraj 9. aprila sem se zopet podal v Illinois, da prodam nekaj vstopnic za veselico, katero bo priredila naša podružnica SANSa 1. maja v dvorani Liederkranz, 2163 So. Grand ave., začetek ob osmih zvečer. Polovico dobička je namenjena za svobodni tisk in polovico za SANS.

Nadam se, da bomo dostojno praznovali delavski praznik 1. maj. Odbor bo vsem dobro postregel, godci pa bodo igrali poskočne polke in lepe valčke.

Kakor že omenjeno, najprvo sem se napotil proti Gillespieju. Dospel tja, sem takoj opazil škodo, ki jo je prizadel tornado. Prizadetih je bilo tudi nekaj Slovencev. To mi je dalo takoj misliti, da ne bom naredil nič biznisa. Najprvo sem se oglasil pri Johnu Ruglu, kateri mi je povedal, da premogovnik obratuje in da so šli vsi možki na delo.

Johna tornado ni prizadel. Ker pa se nisem hotel predolgo zamuditi, sem jo pobral k rojaku Tonetu Gričniku, kateri lastuje lepo farmo. Tony in mati sta se prav razveselila, da se po dveh letih zopet vidimo. Tony mi je potožil, da je bil zelo bolan in da je že mislil, da bo izogubil obe nogi. Zdravnik je dejal, da se bo morda moral podvreči operaciji, toda on mora popre na zdravniško konvencijo, šele potem bo ugotovil v katero bolnišnico ga bo poslal. Zdravnik se je nato vrnil s konvencije, naka je šel Tony zopet k njemu in ga vprašal, kdaj bo moral na operacijo, zdravnik pa se je nasmenil in mu dejal, da ne potrebuje nobene operacije in ne nobenih zdravil, razen tri prilite čašice žganja na dan.

Pravijo, da je alkohol strup, a kakor zgleda, je dobro zdravilo za sladkorno bolezen. Tony spi tri čašice dobrega žganja na dan in pravi, da se ni še nikdar tako dobro počutil kot sedaj.

Razgovarjajoč se o tem in o nem, je mati pripravila kosilo in me vprašala, kaj prodajam. Po

**Seja podružnice
108 SANSa**

Detroit, Mich.—Redna mesečna seja podružnice 108 SANSa se bo vršila v nedeljo, 2. maja, v običajnem prostoru, začetek ob treh popoldne. Članstvo je vabljeno, da se je udeleži v velikem številu. Podano bo poročilo o izidu zadnje priredbe.

Na dnevnem redu bo tudi razprava o progresivni stranki in potrebno bo izvoliti odbor, ki bo deloval za izvolitev Wallacea in kandidatov progresivne stranke.

Torej se vidimo na seji v nedeljo, 2. maja.

F. Modic, tajnik.

Plesna veselica
v Exportu

Export, Pa.—Članice Slovenskega ženskega kluba so sklenile, da priredijo svojo letno veselico v soboto, 1. maja, v Manes-dvorani.

Za ples bo igral dobro znani Jake Martinčič in njegov orkester iz Strabana, Pa. Vabimo vse na veliko udeležbo. Odbor bo vsem dobro postregel. Na svidenje!

Ella Kovačič, tajnica.

Listnica uredništva

New Castle, Pa., T. S.—Stvar ni dovolj jasna glede odmerkov in bi ustvarila le konfuzijo. Zato je bolje, da izostane.

vedal sem ji in kupila je tri vstopnice. Prav lepa hvala za vso potrebo in pridite na veselico, ako se čutite dovolj trdni! Pri Gričnikovi sem pustil nekaj Sansovih brošur in eno število "Tovariša", nato pa sem se poslovil.

Ker je bilo že poldne, mene pa je čakalo še dosti dela, sem jo ubral po cesti št. 16 proti Wittu, kjer me je Luka pričakoval že pred tednom. Z br. Permetom sta naredila načrt, katere rojake bomo obiskali. Z Lukom sva se precej podala k bližnjim rojakom. Obiskala sva nekaj hiš tudi v Nokomisu. Povsod so me prijazno sprejeli in brez vsakega godrnjanja segli po vstopnicah.

Zvečer je šel z nama tudi br. Perme in šli smo po gostilnah. V neki gostilni smo našli štiri Slovence, vsi prijazni fantje, ki so bili v zadnji svetovni vojni. Vsi štirje spadajo k SNPJ. Povsem jim, zakaj gre, naka eden izmed njih pravi, da bo on prodal vstopnice zame in res jih kar na hitro prodal 10.

Pršla je policijska ura in smo se morali posloviti. Eden izmed njih mi je povedal, da pozna br. Lotricha iz Chicaga in da je bil že v njegovem uradu. Priporočal sem, naj prihodnjič obišče tudi gl. urad SNPJ in Slovenski delavski center.

Prenočil sem pri br. Permetu, v nedeljo zjutraj pa smo šli spet na delo vsi trije. Vsi rojaki so nam šli na roke in nikjer nismo našli na kakšno oporekanje. Nekatere nismo našli doma, ampak samo njegovo ženo, ki je naročila na dnevnik Prosveto. Povedali smo po kaj smo prišli, nato pa je zmolila cele kozje molitvice. Ko pa je bilo konec litanij, sem jo vprašal, če bo kupila kaj vstopnic. "Seveda bom," je bil odgovor, nato pa se pristavila, da jo zelo jezi, ker se tak zelenec zaletava v naše napredno časopisje; če mu ni všeč, naj ga ne čita!

Ko clovek potuje in obiskuje rojake, kmalu spozna njih misljenje. Zavedni rojaki so vedno pripravljeni pomagati dobri stvari. Kjer koli smo se ustavili, smo dobro opravili, izvzemši pri nekem Slovencev, ki še ni čital naprednega časopisa, odkar je zagledal luč sveta. Menda čita samo Maričkino revijo.

V soboto in nedeljo sem prodal 45 vstopnic. V imenu podružnice SANSa se prav vsem iskreno zahvaljujem! Naj še omenim, da sem potoval na svoje stroške. Hvala rojakom za naklonjenost in potrebo! Če kateri pride na veselico in ako ne bi mogel najti prostora, naj pokliče po telefonu PL 2517. Moj naslov pa je 4745 Hummel ave.

Ciril Medved.

Proslava Prvega maja
v Chicagu

Chicago, Ill.—Prvi maj je znan kot mednarodni delavski praznik. Na 1. maja delavstvo vsega sveta manifestira svojo solidarnost za skupne ideale in za svoj končni cilj—socializem.

Povsod, po vseh mestih in krajih, kjer koli je delavstvo razredno zavedno, se vršijo masne delavske demonstracije in potovalne. Delavstvo v Chicagu bo tudi letos proslavljalo dan Prvega maja.

John M. Stonich.

vega maja s povorkami in demonstracijami v takozvanemu čikaškemu "loopu". Pričetek zbiranja bo ob dveh popoldne, v soboto, 1. maja, naka se pričnejo povorke in demonstracije. Pri tej proslavi sodelujejo različne delavske unije in druge progresivne grupe.

V glavnem se bodo te demonstracije vršile v prid MIRU, katerega ograja naša administracija v Washingtonu, Wall Street in militaristi, ki hočejo provocirati tretjo svetovno vojno. Dolžnost vseh narodov sveta je, da delamo za MIR, dokler je še mir, ker potem, kadar se vojna že prične, bo prepozno. Kdor koli more, naj se udeleži prvomajskih demonstracij.

Isti dan zvečer, to je v soboto, se bo pa vršila proslava v Slovenskem delavskem centru, katero prireja klub št. 1 JSZ. Na programu bodo govori in po govorniškem programu bo pa prosta zabava. O pomenu Prvega maja bodo govorili Frank Zaitz, Anton Garden, Fred Vider in Joško Oven. Vstopnine ne bo nobene. Slovenski delavci iz Chicaga in okolice ste vabljeni, da pridete na to proslavo v velikem številu.

Za odbor: Louis Zorko.

Vsakega nekaj

Pueblo, Colo.—V Pueblu menda ni bilo še nikdar tako živahno kot je sedaj. Tukajšnja jeklarna je imela bolnišnico z imenom Corwin Hospital. Bolnišnični delavci in delavke pa so se organizirali v unijo in zahtevali, da jo kompanija prizna. Družba tega ni hotela storiti in je raje prodala bolnišnico usmiljenim sestram iz Cincinnatija, O., za vsoto \$1 z vsem inventarjem.

Delavci in delavke v tej bolnišnici so sramotno nizko plačani, menda 37c na uro. Sedaj zopet zahtevajo priznanje unije, toda novi gospodarji, usmiljene sestre, nočejo ničesar slišati o uniji in tako so bolnišnični delavci 16. t. m. zastavkali, 20. aprila pa so se vrnili na delo. Pod kakšnimi pogoji so se vrnili, meni ni znano.

V času stavke so stavkarje blatili po časopisju in razni karakterji so gobezdali, da ni legalno stavkati v bolnišnici, posebno ker jo lastujejo usmiljene sestre. Vseh delavcev v tej bolnišnici je okrog 250, stavkalo pa jih je 200.

V nedeljo, 2. maja, se bo vršila redna seja podružnice SANSa, začetek ob pol štirih popoldne v May-dvorani. Priporočam vsem zastopnikom družtev in klubov, da se gotovo udeležijo seje, ker bo na dnevnem redu mnogo važnih zadev. Vabim tudi Hrvate in druge Slovence.

Dne 7. maja pa bomo imeli prvi kampanjski shod za izvolitev Wallacea, in sicer v mestnem auditoriju, začetek ob sedmih zvečer. Na shod se pričakuje veliko udeležbo. Nobene-ga Slovenca in Hrvata ne bi smelo manjkati! Naj pridejo tudi vsi rojaki iz bližnjih naselbin. Glavni govornik bo Lee Pressman, bivši gl. odvjetnik unije CIO. Nastopil bo tudi svetovno znani pevec Paul Robeson. Torej na svidenje 2. in 7. maja!

John M. Stonich.

S pota

Na razna pismena poizvedovanja od strani društev in posameznikov javno pojasnujem, da počakajte s pošiljateljico zgodovinskih predmetov Slovenskega narodnega muzeju v Clevelandu.

Sedaj gre vse v pravo smer pri tej kulturni ustanovi, ki jo je pričel Erazem Gorske s pomočjo Slovenskega narodnega doma.

Matija Pogorelec.

Na znanje društvom
in organizacijam

Chicago, Ill.—Centralni odbor južnoslovanskih Amerikancev bo priredil letno proslavo 5. decembra v Pilsenovem parku. Že danes opozarjamo društva, naj ne prireajo svojih priredb na omenjeni dan, ker bi to bilo v obojestransko škodo.

Jos. Pavlika, tajnik.

PRVI MAJ 1938

Že v začetku aprila smo v tovarni začeli delati načrte, kam bomo šli 1. maja in s katerimi tovarnimi bomo skupaj proslavili. Ta je predlagal, da bi šli na Sv. Katarino, drugi na Toško čelo, tretji na Šmarno goro, četrta na Rašico. Predlogov je bilo nešteto. Naša tovarna je zadnja leta vedno dostojno proslavila delavski praznik in prav tako smo hoteli tudi to leto. S kolektivno pogodbo, ki je bila sklenjena s lastnikom podjetja po veliki tekstilni stavki leta 1937, so si delavci in delavke med drugim priborili tudi to, da se je 1. maja ustavilo vsako delo v tovarni.

Strankina celica v tovarni je izdelala načrt za proslavo 1. maja. Treba je bilo nabrati denar, da bomo lahko kupili nafto za kresove, rakete, rdeči papir za zastave in druge potrebne stvari. Razdelili smo si delo: ti tovariši bodo na predvečer 1. maja zažgali kresove, drugi bodo potrosili ceste z listki, na katerih bodo napisana prvomajska gesla, tretji bodo razobesili zastave. Vsak od določenih tovarnih delavcev je bil obvezan, da bo sam zbral sredstva za tisto delo, katero je prevzel. Ob sobotah, ko je uradnica razdelila plačo, so delavci in delavke prihajali k svoemu zaupniku in mu poleg častnarin za sindikat dajali od svoje mizerne plače tudi prispevke za 1. maj. S tem denarjem in tistim, ki smo ga nabrali pri znanih in prijateljih, kateri so simpatizirali z nami, smo nakupili vse, kar smo potrebovali. Na stanovanjih tovarišev, ki jih policija ni še imela v svojih črnih bukvah, smo imeli skrito nafto, rakete, papir. Po končanem šihu smo se zbrali pri njih, delali zastave in pisali listke.

Delati smo morali tajno, policija je vohala. Predpriprila jugoslovanska država je sovražila zavedne delavce; kakor je sovražila vse, kar je bilo naprednega, vse, ki so hoteli in zahtevali svobodno in človeka dostojno življenje. In ker so bili prav delavci tisti, ki so se najbolj dosledno in neuklonljivo borili za svoje pravice, zato jih je tudi najbolj zapirala in preganjala.

Na delavskih shodih in zborovanjih so policijski agenti zabranjevali govornikom vsako besedo, ki je bila le malce revolucionarna. Spominjam se primera, ko je policijski uradnik surov prekinil občni zbor delavskega kulturnega društva "Vzajemnost", ker je govornik omenil ime Karla Marxa. Vseposvode je stara Jugoslavija s pomočjo svoje policije, žandarmerije, ovaduhov in špijonov skušala preprečiti vsakršno združevanje delavcev, hotela jih je popolnoma razbiti. Toda delavski razred je imel svojo komunistično stranko, ki ga je vodila, ga vzgajala in mu pomagala preko vseh zaprek, ga pripravljala in pripravila za veliko nalogo, ki jo je prevzel leta 1941 in tudi za naloge, ki so mu naložene danes.

Čprav so bile na predvečer 1. maja ceste zastražene in so žandari lazili po hribih, kjer so sumili, da bodo goreli kresovi, so bili ob osmih zvečer vsi vrhovi, ki obkrožajo Ljubljansko kotlino, ovenčani z ognjenim zubljem. Na Katarini je zagorel prvi kres. To je bil znak. Za njim so se zasvetili drugi. Tabor, hrib nad črnuškim mostom, je stal temen. Cel kup žandarjev se je bil natepel na vrhu in na mostu pod njim. Toda tovariša Cene in Ravbar—oba sta padla v partizanih—nista popustila. Skrita sta čakala na ugodne prilike. Ob 10. uri zvečer je žandarjem pred-nosom švignil plamen v noč. Čprav so se trudili, da bi ga pogasili, jim doka časa ni uspelo. Nafta je gorela z visokim, svetlim plamenom, ki se je videl daleč naokoli, med tem, ko so kresovi po drugih hribih že polagoma pojemali.

Dne 1. maja je bilo krasno sončno jutro. Zbrali smo se v Straži, kakor se imenuje hrib, po katerem se med mogočnimi drevesi vije cesta od črnuškega mostu do Gamelj in še naprej. Sestali smo se delavci in delavke Saturnusa, Unitasa, Avtomontaže in iz Eiferjeve tekstilne tovarne, da na Rašico skupno proslavimo 1. maj. Mnogi so se pripeljali s kolesi, okrašenimi s cvetjem in zastavicami, mnogi so prišli peš. Tovarišice so imele na glavah ali okrog vratu rdeče rute. Skupina za skupino se je pomikala, kolesarji naprej, pešci zadaj. V jasno jutro so donele delavske pesmi, odmevali so

razreda, poudarjal je enotnost in solidarnost delavskega razreda. Govoril je o Sovjetski zvezi, kjer delavci in z njo kmetje in deloma inteligenca živijo svobodno življenje. Tam delo ni tlaka, tam je delo cenjeno in spoštovano. Nekdo pa bo prišel čas, ko 1. maj ne bomo več praznovali po hostah, ne bo se več treba umikati pred žandari in policaji.

Praznovali bomo javno. To bo velik praznik.

Kako so vžigale njegove besede. Delavci so se zganili. Začeli so vstajati. Vsi so čutili, da imajo marsikaj povedati. Z okornimi preprostimi stavki so govorili o svojem delu in o svojih težavah. Iz vsega tega je rasla ena sama misel: Združiti se. Toda ne združiti v različne skupine in vleči vsak na svojo stran. Žulji niso različni, zato tudi ni treba, da bi bile organizacije različne.

Sonec se je že nagibalo na zapad. S pesmijo na ustih smo odhajali. Tam v Straži smo se ustavili. Bilo je že temno. Še enkrat smo zapeli...

(Poslano Sansu)

Lokalno podjetje za lovljenje premoga v Savi

Ljubljana. — Krajevni ljudski odbor Vrhovo ima v svojem sklopu lokalno podjetje, ki je edine te vrste v Sloveniji: podjetje za lovljenje premoga v Savi.

Iz rudnika Trbovlje gre ves premog na separacijo, kjer se očisti in gre na razne strani. Čistilne naprave na separaciji pa ne morejo zajeti vsega premoga, ki se ga zato dosti izmakne v Savo. Ta premog pa ne ostane neizkoriščen. Iz Save ga pridobivajo na svojevrsten način.

Že leta in leta ga lovlijo in z njim zalagajo delno papirnico v Radceh, delno pa okoliški prebivalstvo. Območje, kjer zajemajo premog iz Save, seka od Hrastnika do Sevnice. Za zajetje premoga služijo veliki leseni čolni, s katerimi se lovci zasidrajo sredi Save, kjer je vrtinec, naokrog pa zakoličijo velike štirimetrske drogove, na katerih so pritrjene mreže. Premog spravljajo nato na določena mesta. Od Radceh do Suhadola imajo v pomoč pri tem delu poseben motor. Če je lov dober, nalove dnevno tudi do 6 ton premoga. Postopek pri zajetju premoga izgleda enostaven, vendar je treba mnogo poguma in spretnega znanja za ta posel. Vodja skupine, ki lovi premog v Savi, je preko 60-letni Martinšek, v tej stvari najbolj izkušen človek.

S tem lokalnim podjetjem za lovljenje premoga v Savi si je KLO Vrhovo ustvaril lep vir dohodkov.

Z Otiškega vrha
Dravograd. — Tudi pri nas na Otiškem vrhu pri Dravogradu je razgiban življenje. Vse je trenutno osredotočeno okrog priprav za gradnjo združnega doma in priprav za volitve v okrajni ljudski odbor. Kandidatne liste imajo že sestavljene. Po vaseh se vršijo množični sestanki, na katerih se ljudstvo seznani o volitvah in o vsem, kar je trenutno najvažnejše.

Pri vseh kampanjah tudi pridno pomaga delavstvo tekstilne industrije. V tovarni sami so pa pred časom izvedli elektrifikacijo, ki je podlaga elektrifikacije tudi za okoliške vase. V kratkem bo stavljen v podjetju v obrat nova moderna kemična čistilnica za oblačila. Na pobudo sindikalne podružnice je bil v podjetju organiziran tudi prvi strokovno-tekstilni tečaj.

Prvomajska

OTON ŽUPANČIČ

Pesem nam je v srce padla, v srce padla
nam prinesla nove sanje, nove sanje,
pesem srpa, pesem kladva v lepe dneve pomladanje,
pesem, pesem srpa, pesem kladva.

Naša mlava vas je zlata, vas je zlata,
naše je železo belo, vse je belo:
čaka žetev nas klasata, kladivo nam bo vroče palo,
žetev, žetev čaka nas klasata.

To je naša mlada, zdrava, mlada,
zdrava pesem bratstvu vsoga sveta, vsoga sveta:
pesem vsemu svetu prava, maja prava zapeta,
vsemu, vsemu svetu pesem prava.

—(Napísano po Hajdrihovi melodiji za sindikalne pevске zборе)

Ivan Satler, misarski delovodja in organizator misarske delavnice iz Maribora.

Progovni delavec Peter Dakskobler

France Gerželj

S Petrom Dakskoblerjem sva se srečala prav po naključju. Če bi Peter ne bil popravljal radiatorja v menzi prometniške šole v Podbrdu, bi se morda ne bila nikoli srečala.

"To je naš udarnik!" so mi pokazali Petra. Čepel je na lestvi in se pod stoprom ukvarjal s popravitvijo. "Kadar je kaj narobe, pokličemo našega Petra. On zna prav vse..."

Čutil sem, kako mu je nerodno, ko sva si segla v roke. "Ne zameri, umazan sem," si je Peter v zadregi obrisal roko ob hlače.

Šla sva v učilnico prometniške šole. Spotoma mi je Peter naročil, naj tiste reči o udarništvu ne obešam na zvon. "Vsako reč rad naredim, ampak drugače sem samo progovni delavec. Ni vredno, da bi o meni govorili."

V učilnici mi je pokazal celo zbirko železniških signalov, kretnic in drugih varnostnih naprav, ki jih je samostojno izdelal v pomanjšnem merilu za nazorni pouk tečajnikov.

"Tole sem naredil za naše fante in dekleta, ki bodo čez pol leta prometnik in prometnice na naših železniških postajah," je dejal Peter in vrtel med dlani majhno kretnico. Izpod čela so se mu iz čadastega obraza svetile bistre oči.

Ta hip sem čutil, da bi mi Peter rad povedal še nekaj. Beseda mu je obtičala. Samo pogledal me je. Kako skromen si, Peter! Stavim, da si mi hotel reči: jaz bom pa za vedno ostal v Podbrdu kot progovni delavec.

Ko sem poslušal Petra, sem čutil, kako je ta glava rojena za tehniko, kako so te roke ustvarjene za tehnično delo. Z nemirnimi, gibljivimi prsti se je vonom česar oprijemal. Z očmi je vrtal v predmet, ga obračal na vse strani, položil na klop in spet vzel v roke. Včasih me je zamišljeno pogledal. Potem mi je v skopih stavkih pripovedoval naprej o svojem delu.

Stopil je k tabli in mi narisal tračnice. Potem mi je razložil problem "potovanja tračnic".

"Tračnice je trebačasoma spet spraviti v prvotni položaj. Koliko smo se mučili s tem delom. Ni mi šlo v glavo, da bi tega ne mogli opraviti na lažji in enostavnejši način. Nazadnje sem zadel. Izdelal sem čisto enostavno napravo na vijake. Zdad z lahkoto "vlačimo tračnice" v prvotni položaj."

Vse to mi je Peter pripovedoval tako mimogrede, kakor da gre za čisto majhne in brezpomembne stvari. Med pripovedovanjem mi je tudi narisal napravo in mi pokazal njeno delovanje in mi uporabil njeno delovanje pri popravilih.

"Doma sem iz Porezna, hribovske vasi nad Podbrdom. Veliko sem bil po svetu. V Abes-

niji, v Afriki, v letalskih tovarnah v Alžiru sem delal. Bil sem v partizanih in JA, kjer sem naredil tečaj za letalskega mehanika. Vse življenje sem gledal in opazoval."

Peter bi se rad česa do kraja izučil. Toda nikoli mu življenje ni prineslo one prave priložnosti. Naposled ga je spet vrglo v Podbrdo za progovnega delavca. Tu koplje, popravlja progo, kida sneg, pleve travo ob progi, zraven pa v mislih nenehoma vrta po tehničnih problemih. Tehnika je zanj začetek in konec življenja. Vsako reč presoja s tehničnega stališča, skuša ji priti do jedra, da bi potem lahko izdelal napravo, ki bi olajšala, poenostavila in poenostavila delovni potek.

"Zdaj izdelujem avtomatični vozni red. Ta naprava bo prometniku vsak trenutek pokazala stanje vlakov. Na avtomatično se vrtečem grafikonu vožnje bo rdeča klopica do sekunde natančno pokazala, kako je z vlakom na poti," se skromno smehljaja Peter.

"Vsake stvari znam nekaj, pa vse skupaj nič. Popraviljam ure, pisalne in šivalne stroje, mline in žage. Vse, kar je treba in za kar me pokličejo. Naposled pa nisem ne ptič ne miš," mi pravi in se zamisli.

Peter se znajde povsod, kjer potrebujejo tehnične pomoči. Malo je kovač, pa ključavničar, elektrotehnik, mehanik, krovce. Na postaji je uredil centralno kurjavo. Kadar je kaj narobe z elektriko, popravi sveda Peter. Če se je izgubil ključ, naredi Peter novega. Skratka, progovni delavec Peter zna vse.

"Težko bi nam bilo brez Petra," mi povedo na postaji. Peter pa mi pravi: "Rad imam vse tiste stvari, ki se vrtijo. Najraje pa imam žlecnice. Napeljal bi jih povsod, da bi ljudem olajšale delo..."

Ta ljubezni do žlecnice je pomagala Petru rešiti že več tehničnih delovnih vprašanj. Pri kurjenju centralne kurjave so na postaji Podbrdo porabili vsak dan precej časa. Peter je izdelal majhno žlecnico, po kateri sedaj vozi prenog naravnost pod kotel. Delo, za katero so prej porabili ure težkega dela, opravi sedaj žlecnica v petih minutah.

Petrova koč čepi visoko v rebrici, onkraj grape za postajo. Obdelovanje plitve in skope zemlje je v Podbrdu naravnost tlačansko delo. Vse nogi znosijo v koših na njivice v strmih rebrih. Na plečih nosijo tja tudi zemljo, ki jo deževni talivi izpirajo v mrzle in senčne globeli, kamor sonce nikoli ne posije. Tu je bitka za zemljo in svetlobo brez primere težka, živalsko naporna.

Tudi tu si je znal Peter pomagati. Postavil si je žlecnico, ki je delala zanj in njegovo družino. Po njej je vozil les, zemljo, žlindro. Vpregel jo je kakor tovrno žival, da mu je pomagala pridelati malo krompirja in koruze.

"Najraje bi bil kje pri žlecnicah. Ta reč mi ne da miru, da moram vedno misliti nanjo. Gradil bi jih in postavil. Zakaj bi ljudje tako težko delali, če ni treba?" mi je dejal Peter, ko sva se poslovila.

Peter Dakskobler je talent, ki ga je samo treba postaviti na pravo mesto. Samouk se v Podbrdu ubija s stoterimi tehničnimi problemi. Skromen in uslužen, odkoder se sam ne more pretolči do one tehnike, o kateri sanja že vse svoje življenje. Take ljudi je treba v naši petletki in na poti v socializem postaviti na pravo mesto. In prav v tem je bistvo pravilne kadrovske politike.

UPORABA LOKALNEGA GORIVA

Namesto premoga. V neki tovarni špirta so začeli uporabljati namesto premoga lesne odpadke iz sodarske delavnice. To gorivo je popolnoma nadomestilo drag premog. Že letos bodo pri gorivu prihranili 600.000 dinarjev.

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosvete in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24485 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blagajnik obrambnega sklada.

Otrokom v Mladinskih domovih vsa skrb in ljubezen

Ljubljana. — Vzgaljalske vojne — Mladinski dom Toneta Tomšiča v St. Petru na Krasi je nastanjen v vili, ki je bila nekoč last bogataša barona Windischgratza. V moderni in bogato opremljeni stavbi živi danes 65 pionirjev in pionirk, ki so v vojni izgubili očete ali matere ali pa so ostali sami—brez obeh roditeljev. Ti mali, v zadnjem času samo šolski otroci, uživajo v tem domu vsi neko in oskrbo ter pravilno vzgojo. Dom je bil ustanovljen jeseni leta 1945, in ga oskrbuje ministrstvo za prosveto LRS.

V preteklih poletnih mesecih imeli otroci dnevni delovni čas urejen tako, da so tudi pomagali pri različnih delih, pri čiščenju sob, na vrtu, pri tem pa niso opustili šolskega študija — ponavljanja snovi iz preteklega šolskega leta. Otroci so zelo disciplinirani in pridni. Nekateri so pravečali mali umetniki. Taka sta mali

Mladinski dom Toneta Tomšiča v St. Petru na Krasi.

risar Slavko Kravas in Slavko Požar, ki je iz odpadkov žurnirja sam izdelal v miniaturi dom Toneta Tomšiča.

Vila je primerno urejena za mladinsko vzgajalnice. Šest prostornih spalnic, bolniška soba in ambulanta, dve učilnici in igralnica, prostorna umivalnica in kopalnica ter jedilnica v podprilici dobro služijo svojim namenom.

V pogovoru s to mladino se jasno odraža sproščenost malih, vse, pozabljenost na težke dneve vojnih grozot. Shujšana in slabotna telesa so se jim v dveh letih oskrbe v domu razvila in tudi oči so jim dobile zopet jasen pogled in toplo žarilo. Neizmerno so ti otroci navezani drug na drugega, radi se imajo med seboj, kot rodni bratje in sestre. Prav tiste dni, ko sem jih obiskala, se je petero najmlajših predšolskih otrok odpravljalo v dom najmlajših v Sloveniji. Težko so se ločili in dosti joka in iskrenega pozdravljanja je bilo ob slovesu.

Otroci, niti najmlajši, se nikoli

Živinorejska šola v Kočevju tekmuje

Kočevje. — Živinorejska šola v Kočevju je v januarju napovedala tekmovalno vsem šolam v kočevskem okraju. Sicer pa so se lotili marljivo učenja že takoj ob začetku šolskega leta. V učenju jim je delalo največja prepreka to, da so se znali v šoli učenci z najrazličnejšo predizobrazbo. Z medsebojno pomočjo pa so tudi te težave premagali. Razvilo se je živalno tekmovanje med poedinci. Svoj letni učni načrt so razdelili na mesece, evidenco o doseganju naštevov pa stalno vodi sekretariat. Ob zaključku I. semestra so dosegli 88 pozitivnih in 12 slabih ocen.

Tudi na drugih področjih se pridno udeležujejo. Za fizikalni znak tekmujejo 100% in so 40% norm že izpolnili. Organizirane imajo študijske, politične in predmetne krožke, v katerih si drug drugemu pomagajo pri učenju. Predsednik mladinskega aktivna pravi, da ga lahko vsak čas nadomesti 10 članov aktivna, za kar so se v teku zadnjega časa usposobili. Pridno tudi pomagajo pri gradnji združnega doma. Za pomoč grškemu ljudstvu so zbrali 702 din.

Za požrtvovalno delo, ki ga vlagajo v učenje in delo mladinske organizacije, so prejeli od okrajnega odbora LMS prehodno zastavico.

Nič več plahosti ne poznajo. Z odkritim in jasnim pogledom zrejo vsakomur v oči. Cilka, mala pevka v domu, je kar pogumno stopila naprej z željo, da bo nekaj zapela. Sama sebi si je dala znak za začetek: "Tri, štiri..." in začela je z jasnim globokim glasom peti narodne in partizanske pesmi, mahaje po taktu z debelimi ročicami kakor dirigent. Cilka zna mnogo pesmic, nikoli jih ne zmaufka, pa tudi Elka in Dragica sta povedali, da znata peti, in tako mi je mali tercet lepo in ubrano zapel tisto lepo slovensko narodno "Prišla bo pomlad..." Ivanka pa je stara 10 let in pojde že v četrty razred. Zna lepo deklamirati, posebno partizanske pesmi ji gredo od srca. Mala temnolasa, štiriletna Dragica ima v domu še dve starejši sestrici. Ne samo njeni sestrici, tudi vsi ostali otroci imajo radi malo nagajivko, in jim je bilo

hudo po njej ob slovesu pri odhodu v Polzele. Dragica je doma iz bivše cone A, petna nima, mamica pa je v bolnišnici—je tična. Ko sem odhajala, me je prosila, naj jo dvignem v naročje. Stisnila se je k meni in prižela obraz tesno k mojemu licu. Ko je bila spet na tleh, je steknila k ostalim in jim ponosno povedala: "Tovarišica ima tudi mene rada."

Prisrčni in iskreni so ti naši mali. Vodstvo mladinskega doma je prevzelo veliko nalogo, nuditi jim vse, da ne bodo imeli nikoli občutka osamelosti in zapuščenosti. Dobrota in ljubezen vzgojiteljic-tovarišic Vande, Pavle, Marjance in ostalih jim v polni meri nadomešča toplo in nežno materinsko ljubezen.

(Poslano Sansu)

VRTNA SEMENA

ZA SREDNJE-ZOONDI IN POZNEJŠI PRIDELEK

FIZOL, niski grmičast zelen	10c
FIZOL, niski grmičast rumen	10
FIZOL, visok preklar zelen	10
FIZOL, visok preklar rumen	10
PEŠA, okrogla rdeča namizna	10
KORENJE, srednjedolga sladka	15
KUMARE, velike za solato	10
KUMARE, male za komarvo	10
ENDIVJA, kravljane bela	15
ENDIVJA, široka krhka	15
SOLATA, zgodna listnata	10
SOLATA, velika, "hrastovka"	15
SOLATA, glavnata "ledenka"	15
SOLATA, polnata "maslenka"	15
SOLATA, velika, "poletni čudež"	20
PETRŠILJ, veliki s korenino	10
IRAH, visok ušiten v stroju	10
IEDKVICA, drugo-zgodna	10
IEDKVICA, bela dolga	10
IEDKVICA, mešanica več vrst	10
IEDKEV, velika črna okroglasta	10
IEDKEV, silmska črna dolga	10
REPA, bela pozna za kisanje	10
ROZMARIN, dišeči	25
MAJERON, sladki dišeči	20

Poštino od semena plačamo mi. Ker izreže ta ogles in podčrtajte semena katere želite.

PRISTNE SUHE GORKE. Jako lepa iz Trsta. Cena je: 1/4 funta \$1.10, 1/2 f. \$2.00, funt \$3.85.

AJDOWA MOKA. Dobili smo je sope nekaj snežnobele moke, ki je na razpolago po 15c funt dokler traja sedanja zaloga. Vreča 100 f. \$17.00. SPANSKI ŽEFRAN. Pristen najboljši kavič. Cena \$3.00. STROČNA VANILJA, prava dišča, 4 stroki 50c.

PAPRIKA, fina sladka, 5k, 50c. Ostre za gulaš 50c.

"PLANIŠKE ROŽE." slaven zdravilni čaj za utrjevanje in čiščenje krvi in žolodca. Cena \$3.50, 5 k. \$7.25.

KAMELICE, TAVENTROŽE, ENC. JAN, BRINJE, PLJUCNIK in druge Knapjove zelišča po 60c in v velikih \$1.50 kšaljšah.

Poštino od blaga (izven semena) plača naročnik.

Steve Mohorko Co.

704 So. 2nd Street, Milwaukee 4, Wis.

Udarnik France Fras iz Maribora

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE

ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

Odpeljal sem se v vzhodni del Srbije in našel v majhni vasi prijaznega kmeta, ki me je vzel v hišo. Rekel sem, da mi je zdravnik predpisal spremembo zraka; imel sem legitimacijo, bil sem še slab in predvsem imel sem listnico Pera Milica. Zato so me pustili na miru. Vasica je ležala na vznožju planin. Moj gospodar je imel preko petdeset ovac; ko je spoznal, da sem zanesljiv človek, me je poslal k njim v planine. Tu sem imel lepo življenje. S starimi pastirji sem živel z ovcami daleč od cest, železnic in Nemcev svobodno in zdravo življenje. Popolnoma sem si opomogel.

Na zimo sem se s čredo vrnil v vas. Neke nedelje je moj gospodar prinesel z občine rdečo brošuro, prosi me, naj mu jo prečitam. Brez zanimanja sem jo vzel v roke; bil sem že sit ogabne nedeljevske propagande. Čital sem tu in tam. Same laži o grozodejstvih, ki bi jih naj bili mi počeli, a so jih v resnici dražinovci in Nemci. Z večjim zanimanjem sem prebiral zadnje poglavje: "Kdo so rabili srbskega naroda?" Tam sem našel premnogo znanih imen svojih sorodcev, za katere je brošura trdila, da so v borbi padli ali bili pozneje kot ujetniki ubiti. Težko mi je bilo zaradi njih. Nenadoma pa sem obstal. Nova stran se je začela s temile besedami:

Metod Hrastnik, slovenski krvnik srbskega naroda, padel v borbi s slavno četo narednika Pera Milica. Ta bandit je prizadejal mnogo gorja našemu narodu, zato je bilo njegovo truplo pet ur obešeno pred občinsko hišo v Vučjem selu in potem zakopano na občinskem smetišču.

Moral sem se na glas zasmijati. Vendar me je smeh stiskal za grlo. Tolika groteska se je torej zgodila z menoj! Pero Milic je visel namesto Metoda Hrastnika v Vučjem selu in nanj so pljuvali njegovi somišljeniki in nemški vojaki. Zdej sem imel uraden dokaz, da nisem to, kar sem bil v resnici. Obenem sem zvedel, da najbrž mnogi, ki so bili v brošuri oglašeni kot ubiti, še žive, tostran ali onstran Drine. Postal sem podjetnejši. Že prej ni nihče podvomil, da ne bi bil Srb; saj veš, v postavi in obrazu imam malo tipično slovenskega, gotovo je v naši družini nekaj krvi bosanskih muslimanov, ki so s Turki pred stoletji prihajali v naše kraje, srbski pa sem govoril, da kmečki človek v meni ni mogel prepoznati Slovenca.

V vasi, ki je bila v dražinovskih rokah, sem zbral mladino in jo pripravil na upor. Vse naokoli smo bili obdani od dobro oboroženih dražinovcev, toda v naši vasi so imeli vse manj pripadnikov. Počasi smo zbirali tudi orožje. Blizala se je pomlad, v moji četici je vrelo. Nenadoma pa dobimo obvestilo, da smo izdani, da je vas obkoljena od nekaj sto četnikov in Nemcev. Prebili smo se. A sovraženosti nas zasledovali dva dni in dve noči, tri sto proti petnajstim. Vendar niso niti enega od nas dobili. Le dva tovariša so laže ranili; toda jaz sem se sled-

njič zgrudil od onemoglosti. Z nadčloveškim naporom so me prenesli preko hribov v najbližji štab večje partizanske čete. Tam sem si nekoliko opomogel, nato pa so me poslali v Beograd. V skrbni zdravniški negi se mi je rana sicer zacelila, toda za borbo nisem bil več. Stopil sem v službo kot uradnik v večjo tovarno mila z nalogo, da pridobivam med delavci borce za našo narodnoosvobodilno vojsko.

Takoj prve dni sem odšel v slovenski Rdeči križ vprašati, ali je kaj pošte za mojega znanca Metoda Hrastnika. Dobil sem dve pismo. Obe sta bili od tebe. Komaj sem se premagal, da nisem kar tam odprl in prebral. Toda to, sem storil za najbližjim vogalom.

Iz prvega sem izvedel, da si srečno prišla preko meje, da imaš službo na svojem starem mestu, da si zdrava, da ti je težko po meni in da si dobila moje prvo pismo iz Srbije, se razjokala nad njim in da me imaš zelo rada. V drugem je bila priložena tvoja slika. Minilo je več kakor poldrugo leto, kar te nisem videl. Zato lahko razumeš, kako si me osrečila z njo. Odtlej sem jo nosil s seboj. Tudi zdaj stojim pred menoj. Gledava se in se tiho pogovarjava.

2. junija

Samo mesec dni sem bil v Beogradu v službi. Nenadoma sem moral zapustiti ne samo tovarno, marveč tudi Beograd.

Pobegniti sem moral pred svojim očetom, pred očetom Pere Milica.

Nekega večera me ustavi uradnik iz drugega oddelka.

"Pero, veseli me, da sem te spoznal, jaz sem Ivo Vasić iz Trebnjice, tri ure od tvoje vasi. Slišal sem o tvojih junaštvih in vesel sem, da te osebno poznam. Pridi z menoj na čašo piva!"

Za tisti večer sem se izgovoril, toda ni mi dal več miru. Moral sem govoriti z njim o Trebnjici in o svoji vasi, ki je nikoli niti videl nisem. Moral sem uporabiti vso svojo prepredenost, da se nisem izdal. Potem nisem videl tovariša teden dni, nakar se je pojavil z veliko košaro.

"Poglej, to ti pošilja tvoj oče! Niti vedel ni, da si še živ. Lep sin, da se mu niti ne javiš. Res, tedaj, ko si na svojo roko odšel v četnike, sta se z očetom sprla, kakor mi je pravil, toda hotel ti je dobro. Zdej je doma vse v redu, oče in vsi domači so vsi veseli, da si živ in zdrav; čimprej jih moraš obiskati. Tudi bratje in sestre bi te radi videli."

Zmeden sem se zahvalil za ljubeznivost. Košara je bila polna sira, mesa, belega kruha in jajc, torej vsega, česar tedaj ni bilo v Beogradu. Toda malo sem imel veselja z "očetovim" darilom.

Spoznal sem, da moram čimprej zapustiti tovarno, najbolje je, da zapustim Beograd. To so spoznali tudi moji tovariši. Toda preden sem se odočil, kam naj grem, in se pripravil za odhod, je "oče" prehitel "sina". Čez nekaj dni me pokliče telefon.

(Dolje prihodnjič.)

Medaljon

(Iz zbirke "Mučenice")

Marija Majerová

(Nadaljevanje in konec.)

"Imajo tovarno. To se kar dobro ujema," je rekla s poudarkom.

"Kaj se ujema?"

"Hotela sem reči, da ga zdaj ne bo težko, če se omožim. Zal, da je ta otrok na poti, to je moje trpljenje. Moj gospod zaročenec sicer pravi, da me vzame tudi z otrokom, vendar pa ne bom imela v njegovi rodbini tistega ugleda, kakor če bi prišla z vencem na glavi. Pri njih nihče ne ve o otroku: vsi so tako spoštovanja vredni in pošteni, vsakdo je zaposlen v tovarni ali v skladišču, vsi se ubijajo in delajo pri rodbinskem podjetju. Jaz pa bom padla med nje brez pare in s tujim otrokom v naročju. Včasih mi je hudo zavoljo tega, ali kaj naj počnem?"

Zabnel je zvonec.

Počasi je vstala in šla odpreti. Med potjo se je pošalila.

"Kako sem klepetava, še do besede vas nisem pustila."

Služkinja se je medtem vrnila sama in sporočila, da stara gospa pride kmalu, ker fantič hoče cepetati peš in hodi počasi.

"Zdej pa mi povejte nekaj o sebi. Ste zadovoljni, da imate brata dravega, kaj? Kaj pa, imate svojega dravega v vojski?"

"Kaj bi z njim. Nikogar nimam!"

Rekla je to s tako skromnim izrazom, da ni zbudila nobene zanimanja za svojo osebo.

kom? Bržčas je podoben očetu?"

"Zelo. In s tem je vsa stvar zame še slabša, ker je podoben njemu, a ne meni."

"Slabša ..."

Obiskovalka je vzela v roke medaljon. Ležal je nedotaknjen na istem mestu, kjer ga je takoj spočetka položila. Nihče se ni menil zanj. Delala se je, ko da pregleduje in primerja dečkovo sliko z materjo.

Od trenutka, ko je sem vstopila, je preživela nekaj temeljitih izprememb. Prišla je semkaj koprneča, gnana svoji bolečini naproti, o kateri je slutila, da jo tu čaka, po tem pa, kar je tu slišala o sebi, jo je obšla velika žalost sprlo lastne varane ljubezni.

Toda slišala je tudi mnogo takega, da se ji je moč zasmilil. Njegova skrivnost je bila odkrita, a pokazalo se je, da to ni bila radost, marveč strast.

Tudi se je vživela v stisko dekleta, ki si je želelo poštenega pristana, a ga ni moglo doseči, in se ji je tudi zasmililo.

Napoved se je ustavila s srcem na otrokovi sličici in med vsemi najbližji ji je bila ta stvar, ki je bila njegova in je bila na poti tej ženski. Njegov je bil otrok in nekemu v oviro; kako bi je to ne užalilo? Čut solidarnosti z možem, ki je bil njen zakonski drugi in s katerim je imela dolga leta enake težnje, se je prebudila v njej močno kakor v tistih časih, ko ni še nič slutila in se je on boril proti ponižanju svoje krvi.

"Ni treba, da bi kdor koli med nami (postavila je otroka poleg sebe kot vrstnika rajnega in gledala nanj ko na svojega) da bi kdor koli med nami bil morda

komu v napoto. Za to smo preponosni, kaj? se je pogovarjala molče z dečkom, ki je tako popolno podedoval moževogo podobno.

"Kam boste dali dečka?" je ponovila vprašanje, ker je mlada ženska umolknila po njenih besedah v zadregi.

"Se sama ne vem," je odgovorila utrujeno in skoraj čemerno. "Zares nisem slutila, da bodo s tem tako težave. Največja ovira se mi je zdel on. Zdej ga ni, a vendar nisem prosta. Ta deček je svinčena utež."

Zazehala je in se pretegnila kakor mačka.

Pogovor se je zataknil.

Rekla je že vse, kar se je sploh dalo reči. Ostalo je bilo lahko brati med vrstami. Olajšala se je, toda z besedami povedani položaj se ji je zdel še težji. Obiskovalka je imela za tujo, nepričeto osebo, to je bilo očitno. Zato je bilo treba zdaj oditi, ali izpregovoriti.

Odprla je že usta, da bi se izjavila, ko je zvonec v drugo zabnel, in v stanovanje je prišel petal močicek v belih pletenih hlačkah, v belem svitru, z lepo belo čepico okrog rdečih licev. Pepelnatosvetel koder se je zibal nad desnim očesom. Ustavil se je pred njo in uprl vanjo sive, otroško jasne oči. Spoznavala ga je v sleherni kretnji, v stresanju z glavo, v mežikanju oči, v otrpli, napeti drž; videla je pred seboj njegovo čelo, njegove lase, njegovo hojo; sličica je stala pred njo zdaj živa, gibljiva, izrazita.

Otrok jo je gledal, ko da bi tudi on čutil neko podzavestno vez s to blede, molčečo žensko; stal je pred njo samo trenutek, dolg, kolikor ga prenese otroška

muhavost, toda ta trenutek se ji je zdel, da je trajal uro.

Končno se je zganil, ko da bi hotel zbežati, in šaljivo je pokleknila predenj ter ga pridržala. Zdej mu je bila skoraj iz obraza v obraz. Poljubila ga je, toda s tem poljubom je izgubila ravnotežje. Solze so jo obile in zašepetala je ime padlega, ki je bilo tudi ime tega otroka: "Milko!"

Solze so se ji curkoma ulile po blede obrazu in kapale pred otrokom na pod.

Fantič se jih je ustvašil in stekel k materi.

Mati je gledala na ta prizor sprva osupla; kmalu pa se je ves njen maslen obraz izpremenil v trdo in zoporno spako prevarenega zaupanja, ki se je hipoma izpremenilo v sovraštvo.

"Gospa, vi niste ... vi ste ... Vem, kdo ste. Ukanih ste me," je klečala zardela in srdita.

Obiskovalka pa je še vedno klečala na tleh, tam, kjer jo je otrok zapustil. Kleče je sklenila roke, jih iztegnila k otroku in zastokala:

"Dajte mi tega otroka!"

Hotela je reči:

"Mene ne bo oviral, meni ne bo svinčena utež, ljubila ga bom ko samo sebe, bolj kot sem kdaj koli ljubila njegovega očeta! Oboževala ga bom zavoljo njegove podobnosti z njim, ki je vam v oviro! Odidem z njim ven, daleč, da ne boste nikoli slišali o meni in ne o njem. Preživela sem žalosten zakon, brez otrok, brez moža, smrt mi je pokimala k sebi in ker nisem hotela sama iti, mi je vzela moža. V svojem življenju ne bom imela več otrok, dajte mi ga, saj je prav za prav moj, moj!"

"To je nesramnost, človeka tako presenetiti in izpovedati. Vi ste njegova žena in ste prišli, da me ponižate ... čemu neki ste prišli? Čemu?"

Klečala je ihtela; hotela jo je pregovoriti, hotela ji je reči ljubeznive besede, hotela ji je dokazati, da ni prišla s sovraženimi nameni, hotela jo je preprostiti, jo pridobiti z dobrikanjem, toda besede so ji obtičale v grlu, ki ga je stiskal krč, in komaj je utegnila s težavo ponoviti:

"Dajte mi tega otroka!"

"Ne! Nič ne dam! Vse bi hotele imeti, ve spodobne, razvaje ne gospe! Moža, dostojanstvo, bogastvo in če treba še to, da bi me otroke za vas rodile!"

Pograbila je otroka in utekla z njim v sosedno sobo. Sipala je zlobne izraze med vrati, skrita za zavoso ko za pregrajo.

Kleče je iztegovala roke.

A mati, podobna razdraženi levini, je stiskala prestrašenega dečka k okroglim prsim. V čudni zmedi užaljenega ženskega ponosa in sovraštva do tekmece so bile slišati njene besede ko besno lajanje.

"Odvedite jo! Nič ne dam! Nikomur ga ne dam! Odvedite jo, proč z njo!"

Stara gospa je takoj razumela, kaj se je zgodilo. Vrgla je medaljon v košarico s šivanjem, dvignila ihtelo vodo in ji prijateljsko prigovarjala. Ogrnila jo je z vrhno suknjo in jo peljala iz stanovanja. Sprčo vlnudnega ravnjanja je jokajoča žena spet našla besede. Tožila je:

"Kakor oko v glavi bi čuvala tega otroka. Ljubila bi ga, kakor sem ljubila njegovega očeta. Vsa bi se žrtvovala zanj. Na rokah bi ga nosila."

"Verujem, verujem," je pritrdjevala stara.

Skupaj sta korakali po stopnicah, po ulici. Dala se je vesti brez odpora.

"Tako pa negre ta reč. Potožite se, potožite. Vse bo spet dobro," je govorila stara.

Govorila je stari gospe še ne-

Obnovljena ljudska šola v Postojni.

Vodnjak

Prežihov Voranc

(Nadaljevanje)

Potem so delali vse trije skoraj brez prestanka. Borovnik je začutil veliko veselje in vera v njem, da mora najti na tem mestu vodo, kakor je rekel oče, je postajala vedno trdnjša. Pri delu mu je pomagala žena; medtem ko je on odkopal prst in jo metal iz jame, jo je ona odvažala na samokolnici tja na odor njive in nasipala prazen svet.

Toda že četrty dan ni več dosegel z lopato vrha in se ni mogel iznebiti prsti. Napravil je dvigalo. Štiri bruna je postavil navpik čez vodnjak, prevezal pod vrh primerno izrezano kolesce in nategnil nanje povezovalno vrv, na katero je privezal majhno klad. Sedaj se je delo zopet nadaljevalo. Žena je vlačila kladjo iz globine, ki je postajala vedno večja.

Do nedelje je bilo izkopano že pet metrov globine. Ko je zlezal Borovnik v soboto ob zvonjenju k počitku iz jame in je pogledal nazaj, je bil skoraj ponosen na svoje delo. Do takrat je delal brez prestanka, v neki strastni napetosti, ko so umolkne vse druge misli in želje. Ves teden se mu med delom niti za trenutek ni porodila misel, da bi mogel kopleje zastoj in da ne bo našel vode. Sedaj pa, ko je stal na robu vodnjaka in strm v mračno globino in videl, koliko zemlje je že izkopal, se mu je za hip porodil dvom. Ko je začel kopati od vrha, ni mislil, da bo moral kopati tako globoko. Bog ve, kje bo voda. Njegov mračni obraz je še bolj potemnel.

Naslednji dan ni šel v cerkev kot po navadi; šli sta le žena in mati. On pa je ležal vznemirjen na postelji, na kateri je umrl njegov oče, in brezizrazno zrl v sajasti strop. Premišljeval je o vodnjaku. Drugi teden je upal, da pride že do vode. Nekajkrat

kaj časa nespametno ko otrok, ki ne more končati z opisovanjem svojih bridkosti. Njena spremljevalka jo je zato spremljala do doma.

Ni opazila, da pozna ta tuja ženska tako dobro pot do njene hiše.

"Zakaj mi ga ne da?" je potožila, ko sta se razhajali.

"I no, težko bi vam to razložila. Je vendar njegova mama, pa naj bo še taka."

Tako sta se razšli.

In spet je sedela pred svojimi relikvijami. Zdej so govorili tudi čisti listi beleznice. Vse strani je zdej jasno videla, razumela vse, kar je življenje položilo pred njo. In čudno, ni čutila ne ogorčenja ne jeze do nikogar. Samo razgaljena rana je bolela. In uboga se je zdelala sama sebi, uboga ko beračica.

Medaljon se je pogreznil na dno košarice za šivanje.

(Iz češine preved. Fran Vouk.)

se mu je že itak zadelo, da je postajala prst malo mokra, bolj ilovnata in sodeč po teh znamenjih mora priti do vode. Ako najde vodo, potem najame zidarja, ki bo vodnjak obzidal in Borovnikov dom bo polovico več vreden. V takem premišljevanju sta ga zmotili žena in mati, ki sta trudoma prilezli po bregu iz doline.

Popoldne je bil lep, zgodnje pomladni dan. Sonce je pripekalo v rjavi breg, da je zadišala po vzduhu topeča se smola iz bližnjih lesov. Bilo je prijetno in Borovnik je sedel popoldne k čebelnjaku, gledal v roje muh in mislil na vodnjak.

Žena je sedela na hišnem pragu in šivala; starica pa je izginila nekam v breg za hišo. Takrat je prišel po poti od sosedov sem tesar Krivonog. Po hoji se mu je poznalo, da je nekoliko pijan. Ko je zagledal množico navožen, mrtve prsti po odoru, se je začudil, ker je poznal navado Borovnikovih, da ne zasipljejo odorov. Še bolj se je začudil, ko je zagledal tik ob cesti izkopano luknjo, ki ji je komaj videl dno. Takoj se je domislil, da kopleje Borovnik vodnjak. Tisti hip je zagledal Borovnika, čepečega na klopi pri čebelnjaku. Borovnikovih nikoli ni maral, ker so bili pretrdi. Včasih je bil jezen in zahtevalo se mu je črnivecva, katerega je Borovnica tako lepo našla dokaj litrov. Toda ti čemerni obrazi niso dali ničesar od sebe, zlasti ne, kadar je bil že malo dobre volje; a ravno takrat ga je najbolj žejalo.

Ko je zagledal jamo in ugañil pomen, mu je zaigral okrog usten porogljiv nasmeh. Napotil se je naravnost proti čebelnjaku.

"Dober dan, Borovnik!" je pozdravil in obstal pred sključnim gospodarjem, ki je mrmraje odzdravil.

"Kaj sem videl, ali kopleje vodnjak, ha?" je vprašal Krivonog.

Borovnika je jezilo, da ga izprašuje ravno ta človek o stvari, ki se mu je zdelo popolnoma zasebna in nekam preveč

vzvišena, da bi se o njej pogovarjal s tem omraženim človekom. Zato ni nič odgovoril.

"Vodo iščete, kaj?" je nesramno nadaljeval Krivonog in zlovilno poškilil na Borovnika. "Toda prej bi bili vendar koga poprašali, ki bi vam bil razložil, da je zastoj vsako delo! He—he! Pa ravno na najbolj suhem prostoru, kjer lator že iz zemlje gleda. Vraga! Ali se vam meša? Tam lahko koplje do sodnjega dne. Prej boste prišli do pekla, kakor pa do kaplje vode. Hej, ali vidite zemljo—Borovnik, suha je bolj kakor moje grlo?"

Borovnik je molčal. Kuhalo je v njem, da se mu roga ta človek, obenem se je pa bal, da znova ne plane na dan malodušje, ki ga je danes že tolikokrat hotelo prevladati, in se ne polasti njegove duše. Kakor udarci s kijem so padale tesarjeve besede na njegovo razpoloženje. Z jeznim pogledom je pomeril Krivonoga, stoječega na trati, in sovražno zarenčal:

"Kaj te to briga?"

"Briga!" se je oveselil tesar, da je izzval mirnega Borovnika. "Briga me res ne, briga—koplji, da samega satana izkopljete—vode ne boš.—He—saj vem, stari je nekaj prerokoval, ko je umiral. On, ki je prevrtil ves hrib in iskal vodo tam, kjer je ni. Bi marj prej mene vprašal! Tako se pa mučiš zastoj—za prazen nič. Bolj pametno bi bilo vleči se na hrbet, gledati v nebo in prešteti zvezde. Se boš vsaj spočil. Tako pa delaš in stradaš, da si že tak kakor trlica."

V tem hipu je Krivonog utihnil, kajti Borovnikov obraz so nenadoma prepregle tako grozeče poteze, da se mu je zdelo umestnejše, pustiti kmeta samega na klopi. Odšel je brez pozdrava čez dvorišče in ko je zaprl za seboj lesno onstran gorice, se je še enkrat obrnil nazaj in zavpil, da je odmevalo v sončno podnebje:

"Voda, voda!" Borovnik išče vodo. Vodarji!"

Nato je odšel po poti, ki je vodila skozi lesove k sosedu, ki je bil tam na drugem hribu. V globeli je brezskrbno zavriskal, da se je razlegal glas do doline pod Borovnikom in za trenutek napolnil vse ozračje s prijetnim zvokom.

(Konec prihodnjič.)

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti, Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24465 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio. Br. Pollock je blaginjen obrambnega sklada.

"PROSVETA"

2637 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19.

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravnika kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se leta popravil Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrsk drave in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolice je ..\$5.50
1 tednik in	1 tednik in
2 tednika in	2 tednika in
3 tednike in	3 tednike in
4 tednike in	4 tednike in
5 tednikov in	5 tednikov in

Za Evropo je

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetje se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki živijo ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vrsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2637 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrste \$

1) Ime

2) Naslov

3) Ustrezite tednik in ne pripisite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

3)

3)

4)

5)

Mesto

Nov naročnik

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!